

Dialogmøte med nordlysaktører i Tromsø-regionen 19.12.2025

Referat

Sted: NHO Arktis, Tromsø

Arrangører: Visit Tromsø-Region, NHO Reiseliv og Tromsø kommune

Deltakere: Nordlys- og aktivitetsbedrifter, guider, politi, Statens vegvesen, A-krimssamarbeidet, forskere og forvaltning, Visit Tromsø-Region, Tromsø kommune og NHO Reiseliv/NHO Arktis

Ordstyrer: Dagny Øren, bransjesjef i NHO Reiseliv

Innledning og overordnet situasjonsbilde

Lone Helle, reiselivssjef i Visit Tromsø-Region, ønsket velkommen og innledet møtet med et overordnet situasjonsbilde for nordlys- og aktivitetsnæringen i Tromsø-regionen.

Hun pekte på at nordlysturismen har hatt en svært sterk vekst over kort tid, med mange nye aktører, økt konkurranse og pressede priser, samt økende belastning på natur, infrastruktur og lokalsamfunn. Samtidig er dagens regelverk og forvaltningssystemer i liten grad tilpasset dagens marked, verken når det gjelder guiding, transport eller kommersiell bruk av natur. Dette bidrar til uro og uforutsigbarhet i næringen, interessekonflikter mellom aktører, friluftsliv og lokalsamfunn, samt en opplevelse av urettferdig konkurranse mellom seriøse og useriøse aktører.

Formålet med møtet var å skape en felles forståelse av situasjonen, gi faglig bakgrunn gjennom eksterne bidrag, økt kunnskap og forståelse, samt å legge til rette for åpen dialog og innspill fra næringen.

Innlegg – eksterne bidragsyttere

Mats J. Hoel – doktorgradstipendiat, UiT Norges arktiske universitet

- Allemannsretten og friluftsløven er utviklet for en annen tid og utfordres av dagens globale, kommersielle turisme.
- Begrepene «hensynsfull og varsom ferdsel» forstås ulikt i en internasjonal kontekst.
- Norge har et relativt liberalt regime for guiding, med lav terskel for etablering sammenlignet med mange andre land.
- Når formelle rammer mangler, oppstår uformell selvregulering: moralske normer på bakken, konflikter mellom aktører, hemmelighold av steder og ekskludering.
- Behov for å diskutere tydeligere bransjestandarder og mer forutsigbare rammer.

Ivar Haugen – gründer og bransjeveteran innen nordlysturisme

- Beskrev utviklingen fra få aktører og små grupper til mange aktører, større kjøretøy og sterk priskonkurranse.
- Pekte på konflikter knyttet til parkering, stopp langs vei og bruk av områder uten avtaler.
- Etterlyste større respekt for grunneiere og lokalbefolkning, inkludert avtaler og betaling der det er relevant.
- Løftet spørsmålet om hvilken type aktører næringen ønsker å være på sikt, og betydningen av lokal forankring for å bevare legitimitet.

Gunnar Nilssen – seniorrådgiver, NHO Reiseliv

- Gjennomgikk historikken og dagens utfordringer knyttet til transport og løyver for aktivitets- og opplevelsesbedrifter.
- Dagens regelverk er komplekst og ulikt praktisert mellom fylker, særlig når det gjelder dispensasjoner.
- Dette skaper utfordringer både for seriøse aktører som ønsker å følge regelverket, og for myndigheter som skal håndheve det.
- Løftet behovet for en egen, nasjonal løyvekategori tilpasset aktivitets- og opplevelsesturisme, med tydelige og relevante krav.

Merethe Samuelsen – næringslivskontakt og Yngve Widding (UP), Troms politidistrikt

- Økt turisme gir økt press på trafikk, beredskap og politiresurser.
- Arbeidslivskriminalitet og ulovlig transport er en reell utfordring i deler av næringen.
- Politiet gjennomfører kontroller og sanksjoner, inkludert bøter og inndragning av kjøretøy og fortjeneste.
- Politiet er avhengig av konkrete tips for å kunne jobbe mer målrettet, men kan ofte ikke gi tilbakemelding grunnet taushetsplikt.
- Målet er et tillitsbasert samfunn, der kontroller bidrar til å ta de useriøse – ikke straffe de seriøse.

Vivian Karlsen – Statens vegvesen, seksjon for kriminalitetsbekjempelse

- Orienterte om Statens vegvesens rolle i kontroller av kjøretøy, løyver og kjøre- og hviletid.
- Hovedfokus på trafiksikkerhet, teknisk tilstand og korrekt bruk av kjøretøy i næringsvirksomhet.
- Vegvesenet gjennomfører både kontroller langs vei og administrative kontroller av hele virksomheter.
- Tett samarbeid med politiet og A-krim, og aktiv bruk av tips fra næringen for å målrette innsats.

Kari Helene Skog – leder av Reisemålsledelsen, Tromsø

- Presenterte Reisemålsledelsens rolle og arbeid med å håndtere utfordringer knyttet til vekst i reiselivet.
- Reguleringsarbeid er høyt prioritert, men mange løsninger må være nasjonale.
- Orienterte om besøksbidrag, med mulig oppstart for kommunene fra første halvår 2027.
- Vektla betydningen av samarbeid mellom næring, kommune og andre aktører for å sikre en mer bærekraftig utvikling.

Helga Bårdsdatter Kristiansen – bærekraftsrådgiver, Tromsø kommune

- Orienterte om kommunens arbeid med reiselivsprogram og overordnede rammer for utviklingen.

- Kommunen ser på konkrete tiltak som henting/levering og parkering, særlig i og rundt sentrum.
- Det vurderes løsninger som kan gi fordeler til seriøse aktører som bidrar i fellesskapet og følger veiledere og retningslinjer.
- Helga viste også utkast til de nye veilederne for nordlysturismen som de utvikler sammen med Visit Tromsø-Region.

Lone Helle, reiselivssjef, Visit Tromsø-Region

- Tydeliggjorde Visit-selskapets rolle, og presiserte at destinasjonsselskapet ikke er et myndighetsorgan. Dersom aktører opplever eller mistenker at ulovlige forhold foregår, må dette meldes direkte til politiet eller andre ansvarlige myndigheter. Det kan også meldes til Visit-selskapet sånn at vi videreformidler til myndighetene, men Visit-selskapet er ikke et myndighetsorgan.
- Hun vektla samtidig at Visit Tromsø-Region arbeider på vegne av fellesskapet, med ansvar for markedsføring av destinasjonen, utviklingsarbeid, bærekraft og besøksforvaltning, samt vertskapstjenester på vegne av Tromsø kommune. Alle inntekter brukes til å styrke destinasjonen og bidra til det beste for Tromsø-regionen som helhet.
- Lone snakket om viktigheten av å snakke sammen, og ikke om hverandre, for å skape felles retning, og forsøke å løse utfordringer.
- Hun understreket at visit-selskapet ønsker å ta ansvar for å skape enda flere samhandlingsarenaer lik denne sånn at vi kan forsøke å skape endring gjennom samarbeid og felles ansvar for hvordan reisemålet forvaltes og oppleves.
- Til slutt oppfordret hun aktørene i næringen til å engasjere seg aktivt i dialogen med Visit-selskap/NHO Reiseliv, myndigheter og offentlige etater i dette arbeidet. Hun lovet flere møter i 2026, blant annet for å se på videreutvikling av blant annet Approved by-ordningen som skal videreutvikles til en versjon 2.0 slik at ordningen kan bli et relevant og nyttig verktøy for bransjen fremover.

Etter innledningene var ordet fritt for alle deltakere til å komme med innspill.

Følgende innspill ble gitt fra deltakerne

Regelverk, løyver og rammevilkår

Det er et tydelig behov for enklere, mer forståelige og mer forutsigbare regler, særlig knyttet til transport, løyver og guiding. Mange opplever dagens regelverk som fragmentert, gammeldags og lite tilpasset aktivitets- og opplevelsesturisme. Ulik praksis mellom fylker, spesielt mellom Troms og Nordland, skaper urettferdig konkurranse. Det er stor uklarhet rundt skillet mellom guiding, transport og pirattaxi, samt rundt bruk av leiebil, drosje, leasing og 9-setere. Bransjen etterlyser nasjonale løsninger og felles godkjenningsregler som er enklere å forstå og etterleve, samtidig som det er tydelig at all transport av gjester krever løyve, og at løyver ikke kan deles eller overdras.

Ulovlig virksomhet og urettferdig konkurranse

Det ble meldt om omfattende ulovlig transport, særlig knyttet til Airbnb-verter som kjører egne gjester, utenlandske aktører og personer uten registrerte selskaper. Mange aktører opererer uten nødvendige tillatelser, noe som skaper stor frustrasjon blant seriøse bedrifter som følger regelverket. Det ble også pekt på salg av turer via uformelle kanaler, blant annet sosiale medier, og en generell opplevelse av at useriøse aktører får operere for lenge uten konsekvenser.

Digitale salgsplattformer

Digitale plattformer, særlig GetYourGuide, ble trukket frem som en stor utfordring. Bransjen opplever at plattformene i liten grad kontrollerer om aktørene som selger turer er lovlige, og at ulovlig virksomhet i stor grad foregår på nett. Det ble etterlyst strengere krav til dokumentasjon, bedre kontroll av aktører og mulighet for å fjerne eller stanse useriøse tilbydere. Det ble også pekt på misbruk av kjente navn og varemerker, og et ønske om at kontroller i større grad også rettes mot det digitale markedet – ikke bare langs vei og til sjøs.

Kontroll, tilsyn og oppfølging

Bransjen etterlyser flere, mer målrettede og bedre koordinerte kontroller. Mange opplever at noen aktører kontrolleres ofte, mens andre sjelden eller aldri blir kontrollert. Det ble pekt på behov for at kontroller rettes mot tider og steder der ulovlig aktivitet faktisk foregår, både på vei og til sjøs. Det ble også stilt spørsmål ved om det er mulig å få større åpenhet rundt hvem som er kontrollert, eller en form for oversikt over seriøse aktører, samtidig som det er forståelse for at dette er krevende på grunn av taushetsplikt og ulike kontrollmyndigheter.

Rapportering, tips og varslings

Det er et sterkt ønske om lavterskel og brukervennlige løsninger for å melde inn ulovlige forhold. Guidene etterlyser særlig mobilvennlige løsninger, som SMS eller enkle skjema, der det er mulig å sende inn bilder, registreringsnummer, tid og sted – gjerne anonymt. Dagens systemer oppleves som for tunge og lite praktiske i en hektisk arbeidshverdag. Samtidig er det forståelse for at akutte hendelser må meldes direkte per telefon, og at ikke alle tips kan følges opp umiddelbart. Det er likevel et ønske om noe mer synlighet rundt at tips faktisk brukes.

Informasjon, språk og kommunikasjon

Det er behov for bedre og mer tilgjengelig informasjon om regelverket, særlig rettet mot guider og utenlandske ansatte. Mange etterlyser informasjon på engelsk, enklere forklaringer og praktiske eksempler på hva som er lov og ikke. Det ble også pekt på at mange møter og informasjonsarenaer er for norskspråklige, og at kommunikasjonen mellom guider, selskaper, destinasjonsselskap og myndigheter kan bli bedre. Flere ønsker flere temamøter per aktivitetstype.

Bransjestandarder og egenregulering

Når tydelige reguleringer mangler, oppstår uformelle normer, konflikter mellom aktører og hemmelighold av steder. Bransjen etterlyser tydeligere felles forventninger og bransjestandarder der dette er mulig, og mer kollektiv innsats slik at seriøse aktører ikke blir stående alene. Det ble reist spørsmål om hvordan bransjen selv kan bidra til å løfte nivået samlet.

Naturbruk, lokalsamfunn og grunneiere

Det er bekymring for manglende respekt for grunneiere og lokalbefolkning, særlig knyttet til bruk av private områder, manglende avtaler og stopp langs vei uten vertskap. Bransjen etterlyser tydeligere

forventninger til kommersiell bruk av naturen og til oppførsel, spesielt overfor internasjonale gjester. Bedre lokal forankring og dialog ble pekt på som avgjørende for langsiktig legitimitet.

Infrastruktur, parkering og logistikk

Parkering, pickup og drop-off ble trukket frem som store utfordringer, særlig i og nær sentrum. Det er behov for bedre tilrettelagte hentepunkter og løsninger som gir bedre flyt og færre konflikter. Flere aktører uttrykte vilje til å betale for dedikerte parkeringsløsninger, og støttet at aktører som følger regler og bidrar i fellesskapet kan få bedre tilrettelegging. Det ble også pekt på behov for løsninger utenfor, men nært sentrum.

Trafikksikkerhet og ansvar

Det ble uttrykt bekymring for trafikksikkerhet, blant annet knyttet til mobilbruk under kjøring og manglende overholdelse av kjøre- og hviletid. Det er bred enighet om at sikker transport av gjester er et felles ansvar, og at useriøs praksis skader hele næringen.

Overordnet signal fra bransjen

Bransjen ønsker å drive seriøst og bærekraftig, og mange er villige til å bidra i fellesskapet. Samtidig er det et tydelig behov for rammer som fungerer i praksis, rettferdig konkurranse og bedre samspill mellom næring, destinasjonsselskap og myndigheter.

Til slutt oppsummerte Lone Helle møtet. Deltakerne var enige i at det hadde vært et godt møte med god dialog, og at det er ønskelig med flere møter fremover.